УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ УЧБОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРИ БУКОВИНИ

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ МИХАЙЛА ІВАСЮКА

(Методично-бібліографічні матеріали та методичні рекомендації на допомогу культурно-освітнім закладам області з нагоди 150-річчя від дня народження)

Чернівці
2006

ББК 83.3 (4 Укр.- 4 Чен.)
І - 18

Підготували:

Лідія Бурик, *головний бібліотекар ЧОУНБ ім. М.Івасюка*
Олександра Гаврилюк, *зав. інформаційно-бібліографічним відділом ЧОУНБ ім. М.Івасюка*
Ольга Магдюк, *зав. кабінетом дослідження та методики розвитку фольклору та етнографії УМЦКБ*

Редактор:
Іванна Рудько

Комп'ютерний набір:
Олена Блошко

Відповідальні за випуск:
Марія Довгань

І -18 **Іван Франко і Буковина**: Методично-бібліографічні матеріали та методичні рекомендації на допомогу культурно-освітнім закладам області з нагоди 150-річчя від дня народження. - Чернівці: ЧОУНБ ім. М.Івасюка, 2006. - 32 с.

Методично-бібліографічні матеріали подають відомості про творчість українського письменника Івана Франка, зокрема про його зв'язки з Буковиною. Також подаються рекомендації про проведення заходів до 150-річчя від дня народження письменника.

Видання розраховане на працівників культури, освіти та краєзнавців, а також зацікавить усіх, хто досліджує буковинські шляхи Великого Каменяра.

ВЕЛИКИЙ КАМЕНЯР У ВЗАЄМИНАХ З КРАЄМ БУКОВИНСЬКОГО СОЛОВІЯ

Після отчої Дрогобиччини, Львівщини, загалом Буковині судилося стати тим українським краєм, з яким Іван Франко був пов'язаний найрізноманітніше та найглибше, найорганічніше. Притому всіма можливими в таких випадках формами сув'язі - особистими контактами з краєм і його людьми, обставинами власної діяльності й творчості, впливами на громадсько-політичне й літературно-мистецьке життя сучасників і наступних поколінь, пошануванням за життя й після смерті...

Про Буковину майбутній письменник чув іще в ранньому дитинстві, про що свідчив у творі 1902 року "У кузні. (Із моїх спогадів)": "Сипались анекдоти, спомини з давніших літ, про кошутську війну, про тісні роки, про мандрівки наших селян на Поділля в службу або на Покуття та на Буковину за кукурудзою. Особисті пригоди переплiталися з короткими та меткими характеристиками людей - подолян, гуцулів, бойків - та місцевостей: Коломиї, Городенки, Садогори, Черновець" (Зібр. творів: У 50 т., т. 21, с. 165).

Донедавна вважалося, що І. Франко вперше побував у Чернівцях у грудні 1890 р., коли записувався до університету. Іншу дату допомагає встановити стаття великого румунського поета Міхая Емінеску - "Ясські газети принесли нам цікаву звістку...", що з'явилася в бухарестському щоденнику "Тімнул" ("Час") від 18 (30) жовтня 1880 р., а згодом, через сто з чимось літ, була включена до XI-го тому "Творів" румунського класика (1984 р.). Для українських читачів Румунії цю статтю відкрив у 1989 році Микола Чередарик, уроженець Кіцманщини, опублікувавши в україномовному альманасі "Обрії" (Бухарест) та її переклад (власний), і супровідну статтю-коментар під назвою "Міхай Емінеску про арешт Івана Франка у Львові і Чернівцях 1880 року". Звідси виходить, що в 1880 році І. Франка було заарештовано не раз, як вважалося раніше, а тричі, що після того, як він відсидів три місяці в коломийській в'язниці, де написав "Вічного революціонера", стражі Австро-Угорської монархії брали його ще двічі у Львові та в Чернівцях. Виходить далі, що І. Франко побував уперше в буковинській столиці не в 1890 р., а десятьма роками раніше - у 1880-му. Зрозуміло, що ці відомості вимагають подальшого вивчення та уточнення, але що вони варті уваги, то це безсумнівно.

Ще принаймні троє навідин І. Франка до Чернівців пов'язані з його навчанням в університеті. Про ці навідини довідуємося з двох листів письменника до М. Драгоманова - від 7 грудня 1890 р. та 27 березня 1891 р. У першому листі знаходимо підтвердження факту слухання ним лекцій у Чернівецькому університеті та високу оцінку кваліфікації двох його професорів-філологів: "Я там [у Чернівцях - Б.М.] записався на лекції Стоцького і Калужняцького, лекції обох сих професорів мені подобалися без порівняння ліпше, ніж лекції Огоновського, - все видно більш європейський метод науковий" (Т. 49, с. 264).

Міркою "європейськості" послугувався І. Франко і в оцінці наукових праць чернівецьких філологів, зокрема виданої 1893 року "Руської граматики" С. Смаль-Стоцького й Т. Гартпера і, що характерно, також у зіставленні з працею львів'янина Омеляна Огоновського: "Першу редакцію його [О. Огоновського - Б.М.] граматики внаслідок острої рецензії проф. Партицького відкинула рада шкільна, а хоча по доконанні поправах другу редакцію й видрукувано і одобрено для гімназій, то вже по кілька літах скасовано її і заведено нову граматику проф. Стоцького і

Гартнера, основану на системі фонетичній і уложену в дусі сучасної лінгвістики європейської" (Т. 43, с. 360).

Документальним підтвердженням того, що І. Франко завершував вищу освіту в Чернівецькому університеті, слугує запис у "Книзі реєстрації студентів за 1876-1906 роки". Тут під номером 43 зазначено, що Іван Франко закінчив восьмий семестр навчання на філософському факультеті 30 квітня 1891 року. А зараховано його було на цей факультет 19 грудня 1890 року. Тож студентом Чернівецького університету письменник був понад чотири місяці. Час не дуже тривалий, але після здобуття вищої освіти перед ним відкрилася дорога до захисту докторської дисертації, а докторат давав право виставляти свою кандидатуру в посли до австрійського парламенту, брати участь у політичному житті, чим його володар скористався.

Через дев'ять років після закінчення Чернівецького університету І. Франко зібрався пов'язати з ним і викладацьку працю, про що свідчить його листовне звертання до О. Маковея в 1900 р. Але цей намір не збувся.

Згідно з інформацією в газеті "Буковина" від 22 жовтня 1909 р. І. Франко перебував у Чернівцях напередодні, 21 жовтня, по дорозі до Одеси з тим, щоб за допомогою С. Смаль-Стоцького оформити візу на поїздку до Росії, про що докладно розповідає син професора Роман у спомині "Франко у Чернівцях" (див.: Спогади про Івана Франка. - Львів: Каменяр, 1997. - С. 423-425).

З усіх навідин І. Франка до буковинської столиці найширше висвітлено ті, що припали на 6-8 травня 1913 року. Про них повідомляла тодішня чернівецька преса, згадували пізніше мемуаристи (С. Смаль-Стоцький, В. Сімович, І. Василашко, М. Марфієвич, А. Попенюк), писали автори статей (той же І. Василашко, а також О. Романець та ін.). І це невипадково. Адже з усіх навідин І. Франка до Чернівців приїзд 1913 року мав найбільше значення для громадсько-політичного й культурно-освітнього життя українців міста й усього краю. Про це значення пишуть усі очевидці події, але чи не найвиразніше висловився про нього Василь Сімович: "Той рік, 1913 рік, рік великої господарської кризи, рік балканської війни, був для національного і громадського життя українців на Буковині одним з найважчих років у передвоєнній добі. Над нашим життям повисала хмара непорозумінь, внутрішніх сварів, невідповідальної розперезаності, якоїсь повної дезорганізованості. […] Його [І. Франка - Б.М.] приїзд був на той час чимось ясним на захмаренім нашім овиді. Бодай на якийсь часок можна було забути домашню гризню" (Спогади про Івана Франка. - Львів: Каменяр, 1997. - С. 514-515).

Центральною подією Франкового візиту до буковинської столиці був його виступ з читанням поеми "Мойсей" у найбільшій залі Народного дому, що не могла вмістити всіх бажаючих. Крім університетської та шкільної молоді, чернівецької інтелігенції, були присутні селяни, зокрема з Кіцманя, в їх числі Григорій Івасюк, батько відомого пізніше письменника, що створив про це вірш "Зустріч з Іваном Франком" (Михайло Івасюк. Елегії для сина: Поезії. - Ужгород: Карпати, 1991. - С. 42-43).

2-4 липня 1913 р. делегати від Буковини, серед яких був й Іван Василашко (в радянські часи викладач і завідувач кафедри латинської мови у Чернівецькому університеті), взяли участь у з'їзді українського студентства, що відбувся у Львові, та у відзначенні 40-річчя літературної діяльності І. Франка. А 25 жовтня 1913 р., як згадує І. Василашко, на зборах чернівецьких студентів письменника було одноголосно іменовано почесним членом українського академічного товариства "Союз".

Крім численних навідин до Чернівців, І. Франко не раз бував у гірській частині Буковини, що засвідчено, зокрема, його листами від 1898-го і 1905-го років, писаними до різних осіб (М. Павлика, А. Черного, О. Франко, Ф. Вовка, В. Гнатюка) з Довгополя Буковинського та Берегомета, де перебував на відпочинку. Зрозуміло, що не міг оминути й Вижниці, до якої одного разу його привезли навіть дарабою, і де він заночував. У Вижниці І. Франко зупинявся у "властителя руського склепу" Михайла Москви, де в різний час бували також Леся Українка, О. Кобилянська, В. Стефаник, Г. Хоткевич, І. Труш та інші українські діячі. Про це нагадує нині меморіальна дошка. На велелюдному вічі, що відбувалося 1892 року в Снятині, І. Франко познайомився із селянином з Вижниччини (село Іспас) Гулейчуком, від якого отримав старовинний рукопис.

Таким чином, особисті контакти І. Франка з Буковиною досить розмаїті, багаті. Та ще багатшими були його науково-творчі контакти - з її історією, економікою, періодикою, видавництвами, театром, фольклором, літературою…

Початки творчого зацікавлення І. Франка краєм Черемоша й Прута сягають ще 1878 року. Захоплення постаттю народного ватажка Лук’яна Кобилиці, виявлене тоді, вплилося пізніше в дослідження "Лук’ян Кобилиця: Епізод із історії Гуцульщини в першій половині XIX в." Письменник мав намір створити повість про цього ватажка, але не встиг.

Чималий внесок зробив І. Франко у вивчення народнопоетичної творчості Буковини, особливо її гірських районів. У редагованому ним "Етнографічному збірникові" знайшли місце його фольклорні записи про Лук’яна Кобилицю переказового плану. Пісню "Казали нам депутати", названу в публікації "Лук’ян Кобилиця", було вміщено в журналі "Житє і слово", який видавала Ольга Драпко. А ще І. Франко записував перекази й пісні про ватажка опришків Мирона Штолюка (Штолу), страченого у Вижниці 1830 року, зіставляв текст оповіді, почутої від старого гуцула Андрія Освіцинського в селі Довгополе, з піснею, записаною Василем Козарищуком у Конятині. Хоча в передмові до третього тому "Галицько-руських народних приповідок" (1910) І. Франко признавався, що з Буковини "тут подано лиш дуже незначне число приповідок", все ж у цьому фундаментальному виданні знаходимо фольклорні твори, записані і в Раранчому (нині Рідківці під Чернівцями) та в Старій Жучці (нині в межах Чернівців), і в містечку Вашківці на Вижниччині.

Найширшими та найорганічнішими були, безперечно, взаємини І. Франка з Буковиною літературною. Своєю пильною увагою він діткнувся, по суті, кожного більш-менш вартісного художнього явища в краї, кожного бодай чимось цікавого літературного імені в нім - і не тільки другої половини XIX - початку XX століття.

Власне, завдяки І. Франкові маємо предметну змогу говорити про певні ознаки літературного життя в краї ще в доавстрійські часи, в перші десятиріччя XVIII століття. Адже він врятував від забуття, а можливо, і втрати рукопис, що відомий у науково-літературному світі як Іспаський - збірник з десяти апокрифічних творів, укладений близько 1730 року Мохначуком. Твори з Іспаського збірника І. Франко включив до першого тому фундаментального п’ятитомного видання "Апокрифи і легенди з українських рукописів" (1896 - 1910).

З усіх творів нової української літератури на Буковині І. Франко присвятив найбільше уваги Ю. Федьковичу. Безпристрасний "Довідковий том до "Зібрання творів у 50-ти томах Івана Франка" (1989) зафіксував понад дві сотні звертань Каменяра до імені й творчості Буковинського Соловія в його художній,

публіцистичній, науково-критичній, історіографічній та епістолярній спадщині - більше, аніж до будь-кого з інших діячів Буковини. Причому ці звертання були постійними впродовж 35 років, тобто майже всього творчого життя нашого генія. І. Франко започаткував перше повне видання (в чотирьох томах, семи книгах) - "Писання Осипа Юрія Федьковича", а своїми працями заклав підвалини наукового вивчення спадщини Ю. Федьковича, інакше кажучи, - федьковичезнавства.

Істотно прислужився він і до осягнення творчості Федьковичевого побратима Сидора Воробкевича, видавши в 1901 році єдину прижиттєву збірку буковинця "Над Прутом", у передмові до якої назвав його "одним з перших жайворонків нової весни нашого народного відродження".

З-поміж буковинців після Ю. Федьковича І. Франко присвятив найбільше уваги Ользі Кобилянській. Щоправда, він не залишив окремих спогадів про письменницю, зате висловив чимало дуже важливих думок про неї в ряді оглядових праць і листів. З перших особливу вагу мають "Українсько-руська (малоруська) література" (1898), "З останніх десятиліть XIX віку" (1901), "Южнорусская литература" (1904), з других - лист до Ватрослава Ягича від 8 листопада 1905 р.

Іван Франко ввійшов у творчу долю багатьох інших письменників Буковини - Євгенії Ярошинської, Осипа Маковея, Сильвестра Яричевського, Теодота Галіпа, Данила Харов'юка. Його єднала творча дружба з професором Степаном Смаль-Стоцьким, котрий у 1913 р. видав окремою книжечкою свій "ювілейний виклад" "Характеристика літературної діяльності Івана Франка". За свідченням професора, це був єдиний ювілейний "виклад", який "вповні вдовілив письменника" ("Спогади про Івана Франка", с. 514).

На Буковині праці й твори І. Франка стають відомими з другої половини 70-х років XIX ст. - спершу завдяки публікаціям у періодиці, а відтак - окремим виданням, серед яких - "Русько-українська література" (1898), "Ліси і пасовиська" (1908), друге видання повісті "Петрії і Довбущуки" (1913).

На буковинському грунті, підготовленому І. Франком, зродилося таке унікальне видання, як газета "Каменярі", що виходила в 1909-1914 роках у с. Мамаївці на Кіцманщині, а в 1921-1923 рр. - у Чернівцях. Був це орган буковинського вчительства, який подавав поряд із заголовком часопису різні строфи знаменитого вірша і в їхньому дусі висвітлював питання громадсько-політичного та культурного життя. Друкувалися тут і твори І. Франка та матеріали про письменника.

Через сім років, уже за румунської окупації краю, випуск газети "Каменярі" було відновлено. 25 лютого 1921 року з'явилося перше число воскреслого видання в супроводі рядків із Франкового вірша: "І так ми далі йдем, в одну громаду скуті…" У зверненні "До суспільності" писалося: "Обставини, які запанували на нашій, не своїй зеленій Буковині, не позволяли скорше […] взятися до діла. Та вкінці і в нас зійшовся до праці гурток людей, що й в сім важкім часі не тратить надії на кращу будучність. Вони із молотом в руках промощують дорогу крізь скелі, недоступні до щастя і волі".

Образи з Франкового вірша живили й ряд інших публікацій "органу українського учительства на Буковині", особливо вірш молодого тоді Миколи Марфієвича "Каменярам", що побачив світ у скаліченому вигляді: після двох строф зяяла біла пляма, на якій значилось: "Цензуровано". Та зосталися заключні рядки твору:

Тож всі ми - серцем і грудьми
повинні в сій порі
служить народові, бо ми,

бо ми - каменярі!!!

("Каменярі", 1921, 10 вересня)

Можна наводити багато інших фактів на підтвердження думки, що великий Каменяр допомагав згуртовувати в "одну громаду" буковинців, пробуджувати і формувати їхню національну свідомість у добу чужоземного поневолення краю.

У роки, що минули після фізичної смерті І. Франка (а їх набралося вже 90), Буковина прагне віддати належне вшануванню його пам’яті.

Особливо показове у цьому відношенні святкування сторіччя від дня народження письменника в 1956 році. Напередодні знаменного ювілею Чернівецький університет виступив ініціатором відзначення його у світовому масштабі, звернувшись із відповідною пропозицією на адресу Радянського Комітету Захисту Миру. У відповідь було отримано листа, в якому зазначалося: "Ми […] раді повідомити Вам, що Всесвітня Рада Миру задовольнила наше прохання, і 100-річчя з дня народження великого українського поета Івана Франка буде відзначатися національними комітетами в усіх країнах світу" (За ст. кадри (Чернівці). - 1956. - 1 червня).

Цього листа було оголошено на відкритті урочистого засідання Вченої ради університету 4 травня 1956 року, з якого розпочала свою роботу кількаденна наукова сесія, і яке відкрив тодішній ректор К.М. Леутський. Крім листа, було оголошено телеграму сина Івана Франка Тараса Франка та внучки письменника Зіновії Франко такого змісту: "Сердечно вітаємо сесію Вченої ради університету, присвячену сторіччю з дня народження Івана Франка. Висловлюємо своє задоволення різноманітністю і добором тематики та бажаємо сесії успіхів. Франки". (За ст. кадри. - 1956. - 1 червня).

На врочистому засіданні Вченої ради університету виголосили доповіді доценти В.М. Лесин і О.С. Пулинець. На завершення було переглянуто кінофільм "Украдене щастя" за однойменною п’єсою письменника. Наступного дня цей же фільм демонструвався для студентів університету після розповіді про І. Франка доцента В. Лесина.

Впродовж кількох наступних днів відбувалися робочі засідання. На першому з них висвітлювалися зв’язки І. Франка з Буковиною. Про це вели мову доценти-філологи Леонід Чернець та Ангеліна Коржупова, історик Костянтин Ципко, аспіранти кафедри української літератури Никифор Томащук і Федір Погребенник. Решту засідань було присвячено іншим питанням життя і творчості І. Франка. Наукова сесія закінчила свою роботу виїзним засіданням 13 травня в колгоспі ім. І. Франка (село Ленківці під Чернівцями, нині в межах міста), де прозвучали доповіді професора Романа Волкова і доцента Василя Лесина.

До столітнього Франкового ювілею з’явилися друком два тематичні видання - том "Наукових записок" Чернівецького університету і третій випуск альманаху "Радянська Буковина". В першому з цих видань містилися публікації Івана Василашка "Іван Франко на Буковині" (Замітки і спогади), Леоніда Чернеця "І. Франко і Буковина" (До питання про зв’язки І. Франка з літературним рухом на Буковині) та Ангеліни Коржупової "І. Франко - дослідник, видавець і редактор Юрія Федьковича". В альманасі подавалися статті Костя Ципка "Селянські повстання на Буковині в оцінці Івана Франка", Ангеліни Коржупової "Іван Франко та Ольга Кобилянська", Федора Погребенника "Твори Івана Франка на Буковині",

Григорія Сінченка "До вивчення діяльності І.Я. Франка як фольклориста", Василя Лесина "В.С. Стефаник - талановитий учень Франка" та ін. В альманасі знайшли також місце художні твори про Івана Франка, написані студентом університету Степаном Будним (вірш "Франко у Чернівцях") і старшим лаборантом Леонардом Кондрашенком (уривок з поеми "Сын кузнеца"), поетами Параскою Амбросій ("До Івана Франка), Іваном Кутенем ("Пісня про Івана Франка"), Михайлом Ткачем ("Безсмертя поета").

110-річчю з дня народження і 50-річчю з дня смерті І. Франка було присвячене розширене урочисте засідання Вченої ради університету в травні 1966 року, на якому було виголошено вступне слово тодішнього ректора, професора К.М. Леутського "Великий письменник-революціонер" та доповіді доцента Степана Дігтаря "Іван Франко і сучасність", старших викладачів Олекси Романця ("Іван Франко і Буковина") й Анатолія Добрянського ("Іван Франко - новатор сонета"). Відзначалися науковими акціями й інші круглі дати, пов’язані з Великим Каменярем, - аж до недавньої Міжнародної наукової конференції "Іван Франко і Буковина" (травень 2006 р.), присвяченої 90-річчю від дня смерті й 150-річчю від дня народження українського генія.

Зрозуміло, що пам’ять про І. Франка вшановується не тільки в пору його ювілейних дат. Є повсякденні вияви цього пошанування, зокрема вивчення життя і творчості великого письменника в нормативних і спеціальних навчальних курсах з української літератури. Впродовж ряду років студенти філологічного факультету слухали спецкурс "Поезія Івана Франка", який вів доцент Микола Юрійчук, прислухалися до пісенно-оперної франкіани в спецкурсі доцента Анатолія Добрянського "Література і музика". На нинішніх слухачів зорієнтовані спецкурси професора Бориса Бунчука ("Віршування Івана Франка") і доцента Юрія Клим’юка ("Жанрова система лірики Івана Франка", "Творчість Івана Франка в сучасних літературознавчих дослідженнях").

Франківська тематика посідає поважне місце в науковій роботі студентів (курсові, дипломні), аспірантів і викладачів (дисертації, монографії, статті). Свого часу захистили кандидатські дисертації Дмитро Орєхов ("Твори Івана Франка для дітей та юнацтва"), Анатолій Добрянський ("Шляхи світової сонетистики і розвиток сонета в українській літературі"), став доктором філологічних наук Борис Бунчук на підставі захисту праці про особливості Франкового віршування, опублікувавши перед тим кілька десятків наукових статей і монографію "Віршування Івана Франка" (2000). Авторитетний фахівець, професор Київського університету Наталя Костенко писала, що ця монографія - "глибоке, творче, новаторське, справді подвижницьке наукове дослідження не тільки віршування І. Франка, а й різних актуальних проблем теорії та історії української поезії XVIII, XIX і XX століть. Ця праця сприятиме подальшому плідному розвитку сучасного українського віршознавства та історичної й теоретичної поетики" (Слово і час. - 2001. - № 6. - С. 96). Підійшов до захисту докторської дисертації Юрій Клим’юк, автор кількох десятків франкознавчих статей і монографії "Лірика Івана Франка як система жанрів" (2006).

До розвитку франкознавства у Чернівецькому університеті й на Буковині загалом багато спричинився професор Василь Лесин (1914 - 1991), учень

академіка-франкознавця Михайла Возняка, автор низки відповідних публікацій. Значний внесок в осмислення Франкового внеску у світову сонетистику зробив доцент Анатолій Добрянський (1935 - 2003) - і згадуваною дисертацією, й просторою статею "Вольні" і "тюремні" сонети Івана Франка" (1961), і передмовою "Живі, грізні, огромнії сонети" до першої в нас (упорядкованої ним) антології "Український сонет" (1976). Розглядові художніх творів про Івана Франка присвячено багато сторінок монографії Богдана Мельничука "Випробування істиною: Проблема історичної та художньої правди в українській історико-біографічній літературі (від початків до сьогодення)" (1996).

На фасаді теперішнього першого корпусу Чернівецького університету, куди в кінці 1890 року приїздив із клопотанням про зарахування до числа студентів Іван Франко, у 50-ті роки XX століття з'явилася меморіальна таблиця з написом про його навчання тут у 1890-1891 році. Навесні цю таблицю було замінено горельєфним зображенням Великого Каменяра роботи чернівецького скульптора Миколи Мірошниченка та написом: "Іван Франко, великий український письменник, учений і громадський діяч, студіював у Чернівецькому університеті 1890-1891 рр."

Це зображення, що постало завдяки фінансовій підтримці уродженця Буковини, нині канадського громадянина Івана Алексієвича - немов прообраз пам'ятника Іванові Франкові у Чернівцях - пам'ятника, якого немає, але який має бути - як у Львові, Дрогобичі, Тернополі, Івано-Франківську. Нехай вплететься він у товариство двох інших монументів міста (Т. Шевченкові та Ю. Федьковичу), як вплівся у текст "Гімну Чернівецького національного університету" (слова Богдана Мельничука, музика Андрія Кушніренка):

У краю червоної рути,
Відкритий столітнім вітрам,
Вознісся на березі Прута
Науки вкраїнської храм.

Приспів:

Славна будь, духовна твердине,
Гордість і краса Буковини.
Слався, наша Альма-матер,
Рідний наш університет.
Vivat, наша Альма-матер,
Vivat, наш університет!

Нам заповідь світить Франкова,
Федьковича дума свята.
В любові до рідного слова
Окрилена юнь вироста.

Приспів.

Народом Шевченка зігріта,
Йому віддарує життям
Достойна Вкраїни еліта,
Її золоте майбуття.

Приспів.

(Буковинський журнал. - 1997. - Ч. 2. - С. 13-14)

Богдан Мельничук,

професор, доктор філологічних наук

ВИВЧЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ІВАНА ФРАНКА

Успіх популяризації творчої спадщини І.Я. Франка та увіковічнення його пам'яті залежить від того, наскільки повно його твори представлені у фондах кожної бібліотеки. У зв'язку з цим центральним бібліотекам області необхідно проаналізувати укомплектованість фондів творами І.Я. Франка, літературою про його життя і діяльність, відповідними бібліографічними джерелами. Важливо також забезпечити сільські бібліотеки-філіали тематичними підбірками книг і періодичних видань з єдиного фонду ЦБС про життя і творчість І. Франка.

Напередодні цієї великої дати у кожній бібліотеці повиння бути організовані цикли літературно-мистецьких заходів та книжково-ілюстративних експозицій, присвячених 150-річному ювілею письменника.

Особливе значення мають для сучасників національно-демократичні ідеї І. Франка, його боротьба за державність України, за єдність, незалежність і визволення українського народу, за відродження і розвиток української мови й національної культури. Всесторонньо популяризуючи й висвітлюючи творчу й громадську діяльність І.Я. Франка, бібліотеки повинні особливу увагу зосередити на краєзнавчих аспектах цієї діяльності.

Щоб всесторонньо висвітлити літературні й громадські зв'язки письменника з нашим краєм, у бібліотеках доцільно провести читацьку конференцію на тему "Іван Франко і Буковина". До участі у конференції бажано запросити науковців-філологів Чернівецького університету, вчителів української літератури, керівників обласного або районних осередків Всеукраїнського товариства "Просвіта", студентську та учнівську молодь. Відкриття конференції слід провести в урочистій обстановці.

З наявних у бібліотеці книг та матеріалів, що друкуються у періодиці напередодні святкування 150-ої річниці від дня народження І. Франка, рекомендуємо організувати книжково-ілюстративну експозицію, яка ілюструватиме обговорення на конференції основних напрямів творчої і громадської діяльності І.Я. Франка та його зв'язків з Буковиною. Таких матеріалів у більшості бібліотек знайдеться чимало, тому в першу чергу слід відібрати останні видання творів письменника та найновіші публікації з газет і журналів, які можуть найбільше зацікавити користувачів бібліотек. Це можуть бути прижиттєві видання творів, рідкісні книги, мемуарна література, нові публікації перекладів, наукових статей, неопублікованих раніше статей і рукописів.

Виставку і приміщення, в якому проходитиме конференція, слід оформити портретами й фотографіями письменника, путівниками або деякими експонатами з музеїв і пам'ятних місць, де жив, працював, вчився і перебував Іван Франко. Дуже цікавими будуть для учасників конференції та інших відвідувачів бібліотек фотографії І. Франка, зроблені під час його навчання в Чернівецькому університеті та його першодруки на сторінках місцевої преси. Ці матеріали можна подавати у

вигляді ксерокопій. Пропонуємо загальну схему ***книжково-ілюстративної експозиції***

“СЛОВО, ЩО РОЗБИЛО КАМІНЬ"
(до 150-річчя від дня народження Івана Франка (1856 – 2006))

Цитата: *“І всі ми вірили, що своїми руками*
Розіб’ємо скалу, роздробимо граніт;
Що кров’ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ”.
(І.Я. Франко “Каменярі”)

І розділ: **Життєвий і творчий шлях Івана Франка в контексті світової культури**.
Рубрики: *1. Письменник і громадянин.*
2. Співець боротьби і праці.

ІІ розділ: **Літературні й громадські зв’язки Івана Франка з Буковиною**.
Рубрики: *1. Перебування І.Я. Франка на Буковині.*
2. Іван Франко – наставник Осипа Маковея та Ольги Кобилянської.
3. Великий музикант – і Каменяр (про зв’язки І. Франка й С. Воробкевича).
4. Дослідник творчості Ю. Федьковича.

ІІІ розділ: **Франкове слово на сторінках буковинської преси.**

Конференцію “Іван Франко і Буковина” рекомендуємо провести за такою програмою:

1. ***Шляхами Івана Яковича Франка на Буковині*** *(вступне слово бібліотечного працівника).*

У вступному слові слід наголосити про значення святкування 150-річчя І.Я. Франка всією громадськістю Буковини. Коротко зупинитись на характеристиці кращих творів І. Франка та його громадській діяльності; розповісти про перші поїздки його на Буковину і пам’ятні місця. Потім передати слово іншим учасникам конференції, які детально висвітлять послідуючі аспекти обговорення.

2. ***Іван Франко і Чернівецький університет*** *(виступ працівника Чернівецького краєзнавчого музею).*

У виступі бажано детально охарактеризувати перебування І.Я. Франка в Чернівцях під час його навчання в Чернівецькому університеті в 1890-1891 рр. Продемонструвати фотографії та інші документи і матеріали, які зберігають і засвідчують пам’ять про ці події.

3. ***Зв'язки Івана Франка з літературним рухом на Буковині*** *(лекція-екскурс викладача-науковця Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича).*

Лекція-екскурс викладача-науковця, який безпосередньо досліджує і викладає історичні аспекти буковинського франкознавства, дасть змогу учасникам конференції детально познайомитись з літературною діяльністю І.Я. Франка на Буковині та його впливом на творчість буковинських письменників: С. Яричевського, Д. Макогона, О. Маковея, О. Кобилянської, С. Воробкевича.

4. ***Літературно-критичні взаємовідносини Івана Франка з Осипом Маковеєм та Ольгою Кобилянською*** *(виступ редактора або журналіста обласної громадсько-політичної газети "Буковина" та представників інших часописів краю).*

І. Франко називав газету "Буковина" однією з кращих і відзначав у цьому великі заслуги О. Маковея. Він писав: "Редагована живо і талановито вона сильна особливо в критиці старого руського, а головне народовецького шлендріону і з того погляду певно заслуговує на повне признання".

Група тоді ще молодих письменників, яка друкувала свої твори на сторінках газети "Буковина" і виявляла демократичні погляди, зростала під безпосереднім впливом І. Франка. Могутній вплив письменника відчули на собі, зокрема, Осип Маковей і Ольга Кобилянська, про що цікаво буде довідатись учасникам науково-теоретичної конференції.

5. ***Іван Франко – дослідник, видавець і редактор творів Ю. Федьковича*** *(показовий захист курсової, науково-дослідної або дипломної роботи одного із студентів ЧНУ).*

Особливу увагу учасників науково-теоретичної конференції слід зосередити на великому вкладі І.Я. Франка у вивченні, редагуванні та виданні творів народного співця Буковини – Ю. Федьковича. Письменник неодноразово звертався до його творчості, справедливо протиставляючи його "галицько-буковинській рутенщині", підкресливши народний характер його творчості. І. Франко відзначає Ю. Федьковича як "одинокий у австрійській Русі сильний і оригінальний талант".

Оригінальна форма захисту курсової або дипломної роботи студента Чернівецького національного університету допоможе залучити студентську та учнівську молодь, присутню на конференції, до науково-дослідної роботи над творчою і літературознавчою спадщиною І.Я. Франка у контексті буковинського франкознавства.

6. ***Поезія, окрилена музикою*** *(літературно-мистецька композиція).*

У яскраво-образній художньо-музичній формі слухачі й учасники конференції познайомляться з музичним світом великого Каменяра, витоками (джерелами) музичної франкіани й викладом буковинського композитора С. Воробкевича у музичне життя творів І. Франка.

Використовуючи багаті краєзнавчі матеріали про перебування Івана Франка на Буковині, його літературні й громадські зв'язки з буковинськими письменниками, в бібліотеках бажано провести ювілейні літературно-мистецькі вечори, вечори літературних портретів, літературознавчі діалоги, вечори франкознавства, літературно-мистецькі вітальні, вечори-акції, засідання клубів літературних дискусій з участю відомих літературознавців, письменників, поетів,

журналістів Буковини і всіх тих, хто досліджував, вивчав життєвий і творчий шлях І.Я. Франка та здійснив певний вклад у розвиток буковинського франкознавства.

У свідомість трударів і всієї прогресивної громадськості Буковинського краю І. Франко, кажучи словами О. Кобилянської, увійшов як співець боротьби і праці. “Трудівник з чолом, зрошеним солоними краплями поту, - писала Ольга Кобилянська, - він уперто пробивав тернисту путь крізь нічний туман до сонця”.

Саме ці риси трудолюбивого й нескореного характеру письменника привертали увагу буковинської громадськості. Ще на початку ХХ ст. вашківецька газета “Промінь” писала: " Літературна й громадська діяльність І.Я. Франка допомагала народу зрозуміти антагоністичний характер тогочасного суспільства: по одну сторону стояли сильні світа цього – щаслива меншість, а по другу – темна сіра маса, суспільні “ізгої”, які намагалися боротися за кращу долю".

Перекликаючись із поетичним виразом Ольги Кобилянської, рекомендуємо в бібліотеках використати ***сценарій літературознавчого вечора-діалогу***

“СПІВЕЦЬ БОРОТЬБИ, КРАСИ І ПРАЦІ”.

(Приміщення, в якому відбувається захід, прикрашене національною атрибутикою. У центрі – портрет І.Я. Франка та книжково-ілюстративна експозиція по темі заходу. Група учнівської та студентської молоді, одягнута в національні та святкові костюми, знаходиться на сцені. Почесні гості – за столиками з квітами та рушниками або святковими скатертинами).

(Звучить запис симфонічної поеми С. Людкевича “Каменярі”)

Вступне слово бібліотечного працівника *(на фоні тихого звучання мелодії):*

Іван Якович Франко залишив незабутній слід у мистецькій і суспільній думці як визначний майстер художньої прози, поет, літературознавець, фольклорист, літературний критик, перекладач, поліглот і громадський діяч. Його знань та енергії вистачало на студії з філософії, психології, політології, історії, соціології, економічної теорії, правознавства. Чимало зусиль він докладав до розвитку журналістики й видавничої справи. Поглинала І.Я. Франка політична й громадська діяльність. Напередодні 150-річчя від дня його народження доторкнемось своїми серцями і розумом до “невичерпної криниці” великого таланту Каменяра й пройдемось його буковинськими шляхами.

(Звучить запис романсу М. Лисенка на слова І. Франка “Не забудь юних днів”)

Ведучий *(на фоні мелодії):* Іван Франко народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту (тепер Дрогобицького району Львівської області). Батько – заможний коваль і людина неабияких здібностей. Мати – Марія Кульчицька – польського походження. Мала чудовий голос і знала напам’ять безліч казок, легенд і пісень.

Ведуча: Улюбленим місцем малого Яся (так звали І. Франка) була батьківська кузня, де він уперше почув розповіді про прекрасні гори, легенди Буковини й гуцульського народу.

(На фоні буковинської народної мелодії (пісню можна взяти на вибір) звучить запис голосу, який читає уривок з оповідання "У кузні". На сцену виходить хлопчик, одягнений, як І. Франко у дитинстві).

У 6 років Івася віддали до школи вчитися в сусіднє село Ясениця-Сільна. Малий Франко дуже любив книжки і вже в такому віці мав доступ до величезної бібліотеки місцевого священика Йосипа Левицького, талановитого перекладача творів Гете й Шіллера. Після смерті панотця всі книги перейшли в Івасеву власність.

Ведучий: За два роки навчання в початковій школі Івась навчився читати й писати по-українськи, по-польськи, по-німецьки, вивчив арифметичні дії. В той же час не мав сумирного характеру, був шибеником, над усе любив ловити рибу.

Ведуча: Наступним етапом розвитку малого Франка стала Головна міська школа Дрогобича, де він був визнаний найкращим учнем. Вже тоді Іван писав твори майже для всіх однокласників. А коли йому було 11 років – поступив у гімназію.

(Звучить запис жіночого голосу за сценою,
який імітує скорботний голос жінки-матері)

Малий Іван не зазнав великого щастя у своїй родині. Батько помер, коли йому було 8 років, мати померла теж іще молодою, коли йому було 16-ть.

Ведучий: Після 7-го класу гімназії (у 1874 р.) І. Франко задумав подорожувати рідним краєм. Будучи репетитором сина священика Рошкевича у селі Лолин, закохався у сестру Ярослава Рошкевича – Ольгу, яка була старша від нього на два роки. Йому тоді було 18-ть. Це було велике, взаємне й чисте кохання, яке вплинуло на все його подальше життя й творчість.

Ведуча: З роками посилився інтерес Івана Франка до Буковини під впливом творчості Ю. Федьковича. В 1875 р. І. Франко став студентом філософського факультету Львівського університету. У майбутнього письменника виникає задум побачити наш край на власні очі. Це вперше трапилось у 1880 р. Тоді І. Франко вперше відвідав Чернівці.

(Чоловічий голос, строгий і офіційний як у диктора)

Перша поїздка І. Франка на Буковину пов’язана з неприємностями. Прямо на вокзалі австрійська поліція заарештувала його й наказала негайно покинути місто у зв’язку з приїздом зі Львова до Чернівців австрійського чиновника високого рангу. Всіх підозрілих затримували, перевіряли документи й виганяли з міста.

Ведучий: Очевидно, неприємності при першій поїздці в Чернівці були пов’язані з відсутністю у Франка документів. А може, негативну роль відіграв його перший арешт у 1877 р., коли студента-Франка разом з іншими членами гуртка демократичної молоді заарештували на 9 місяців.

(На сцену виходить молодий хлопець у вишитій сорочці, подібний до фотографії І. Франка у молодості. У руках він тримає розгорнутий лист з конвертом)

У листі до письменника А. Кримського І. Франко писав: “Ще в гімназії я влюбився у дочку одного священика – Ольгу Рошкевич. Наша любов тяглася 10 літ, батьки зразу були прихильні мені, надіючись, що я зроблю блискучу кар’єру, але по моїм процесі 1878 – 1879 рр. заборонили мені бувати в своїм домі, а в 1880 р. присилували панну вийти заміж за іншого… Се був для мене важкий удар…”

Ведуча: Це була чиста правда. Батько Ольги, який був священиком, дбаючи про репутацію сім’ї, заборонив їм зустрічатися, а опісля примусив Ольгу вийти заміж за богослова Володимира Озаркевича. Коли Франко отримав звістку, що Ольга вийшла заміж, у нього стався мікроінсульт.

Ведучий: Особиста душевна драма цього періоду життя І. Франка знайшла відображення у його прекрасних поезіях “Не знаю, що мене до тебе тягне…”, “Не раз у сні являєшся мені…”, “Твої очі, як те море…”, “Не надійся нічого” та багато інших, які пізніше будуть надруковані у збірці “Зів’яле листя”.

Ведуча: Дмитро Павличко писав: “Є в “Зів’ялому листі”, особливо в його другій частині, речі такої краси й глибинності, що їх можна сміливо зарахувати до найгеніальніших творів світової любовної лірики.

(*На сцену виходить група читців*)

Читець І:

Розвійтеся з вітром листочки зів’ялі,
Розвійтесь, як тихе зітхання.
Незгоєні рани, невтишені жалі,
Завмерлеє в серці кохання.

В зів’ялих листочках хто може вгадати
Красу всю зеленого гаю?
Хто взнає, який я чуття скарб багатий
В ті вбогії вірші вкладаю?

Читець ІІ: Як почуєш вночі край свойого вікна
Що хтось плаче і хлипає важко.
Не тривожся зовсім, не збавляй собі сна,
Не дивися в той бік моя пташко!

Се не та сирота, що без мами блука,
Не голодний жебрак, моя зірко,
Се розлука моя, невтишима тоска,
Се любов моя плаче так гірко.

Читець ІІІ: Читає поезію “Не раз у сні являєшся мені” або іншу поезію на вибір.

(Звучить запис романсу Г. Майбороди “Розвійтеся з вітром” на слова І. Франка або іншого музичного твору на вибір, написаного на вірші поета. Більш ефектно прозвучать живі голоси талановитих професійних виконавців або студентів музичних закладів, які виконають відомі пісні українських композиторів,написаних на поезію Франка)

Ведучий: Глибоким і повноводним струменем влилася лірична поезія Франка в історію української музики. На його твори писали музику композитори багатьох поколінь. Це – В. Верховинець, К. Данькевич, К. Домінчен, М. Дреммога, Д. Задор, І. Карабиць, В. Кирейко, М. Колесса, А. Кос-Анатольський, Л. Левітова, Б. Лятошинський, Г. Майборода, Ф. Надененко, Ю. Рожавська, Р. Сімович, М. Скорик, Б. Фільц, В. Флис, Є. Юцевич та інші. Цей список можна продовжувати ще довго і почесне місце в ньому займає ім’я буковинського письменника і композитора – Сидора Воробкевича, який теж створив декілька музичних творів на поезію І. Франка.

(Ведучий передає слово одному із відомих місцевих композиторів-музикознавців, які знайомлять присутніх з творчими взаємовідносинами прославленого буковинського поета і композитора Сидора Воробкевича та великого Каменяра. Звучить музика С. Воробкевича у його виконанні).

Ведуча: До 80-х років належить поема-щоденник І. Франка про товариську мандрівку українсько-руських студентів на Поділля й Буковину. І. Франка запросили в поїздку для читання лекцій. Основний склад туристичної групи становили співаки-хористи. Спільне музикування, публічні виступи надавали мандрівці артистичного характеру, що мало широкий резонанс серед громадськості.

У поемі-щоденнику І. Франко згадує Прут, Черемош, буковинські гори, Довбушів хрест, Чорногору, Ю. Федьковича і “преславного Лук’яна Кобилицю”. Є записи про перебування письменника у Вижниці.

(На сцену виходить один із читців)

Про Вижницю, певно, не кожен чував,
А Вижниця – то не дурниця!
В куті тім гуцульський король панував
Преславний Лук'ян Кобилиця.
Се простий був гуцул, гуцули його
Послом обібрали до Відня.
Коли там дебати і чвари гули,
Шептав він: "О, Русь наша бідна!"

Написана в сатиричному Гейневському стилі, поема-щоденник відтворює історичні події того часу: повстання 40-х рр. під проводом Л. Кобилиці.

Читець І: І. Франко посилено цікавився історією буковинських опришків. Він ретельно збирає і друкує пісні про Довбуша, Лук'яна Кобилицю, Кошутську війну. Ще раніше він не раз чув легенди і перекази про Лук'яна Кобилицю, але історія селянських заворушень на Буковині ретельно замовчувалась.

Читець ІІ: Користуватись архівами І. Франко не мав змоги, тому зібравши доступний йому матеріал, він написав історичну розвідку про Л. Кобилицю. У нього був задум написати повість про легендарного гуцульського ватажка, проте здійснити йому цей задум не вдалося.

(За сценою звучить запис жіночого голосу, який імітує материнську скорботу над страдницькою долею свого сина)

Особливо важкими були для нього 80-ті роки. Через матеріальні нестатки І. Франко шукає заробітки в провінції, в Косові. А там, саме в цей час, сталося вбивство. Якийсь чоловік убив війта, визнавши себе атеїстом. Атеїсти і соціалісти були для поліції і влади "одного поля ягодами", тому Франка затримали й кинули у в'язницю на 3 місяці. Звідти доставили етапом у рідні Нагуєвичі.

(Чоловічий голос за сценою, який виконує роль І. Франка)

"Цей транспорт по поліцейських арештах належить до найтяжчих моментів у моєму житті, - згадував І. Франко. - Вже до Дрогобича я приїхав із сильною гарячкою. Тут впаковано мене в яму, описану в моїй новелі "На дні", а відти ще того самого дня… послано пішки з поліціянтом до Нагуєвич. По дорозі нас заскочив дощ і промочив до нитки. Я дістав лихорадку".

(На сцену виходить жінка, зовні схожа до фотографій матері І. Франка)

Видужавши, він знову виїхав до Коломиї з наміром добратися до села Нижній Березів, де мав готувати Кирила Геника до іспитів. Але коломийський староста не відпускав письменника без паспорта.

Франко написав у Дрогобич, щоб йому видали паспорт. А сам, хворий на пропасницю, сидів у готелі й писав свою новелу "На дні". На останні гроші вислав її до Львова, а опісля жив три дні трьома центами, знайденими в піску біля Прута. Коли й тих грошей не стало – "заперся в своїй кімнаті в готелю і лежав півтора дні в горячці й голоді, ждучи смерті, безсильний і знеохочений до життя…"

Залишившись без матеріальної і моральної підтримки рідних і близьких йому людей, фізично зламаний, але не скорений поет просить підтримки у матері-землі, яка дала б йому силу й розум вистояти в нелегкому житті:

(На сцену виходить читець)

Земле, моя всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!

Дай теплоти, що розширює груди,
Чистить чуття і відновлює кров,
Що до людей безграничную будить
Чисту любов!

Дай і огню, щоб ним слово налити,
Душі стрясать громовую дай власть,
Правді служити, неправду палити
Вічну дай страсть!

Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам – в серце кривди влучать,
Дай працювать, працювать, працювати,
В праці сконать!

(І.Я. Франко "Вибрані твори у трьох томах", т. 1, с. 48)

Ведучий: У рідних Нагуєвичах І. Франко багато працює з редакціями прогресивних журналів і газет у Варшаві й Львові, публікує статті політичної та економічної тематики, налагоджує зв'язки з представниками літературних і наукових кіл у Києві.

У Нагуєвичах пише повість "Захар Беркут" (1882-1883) і роман "Борислав сміється" (1881-1882), які принесли йому заслужену славу й популярність.

Ведуча: Життя І. Франка складеться так, що йому ще не раз доведеться побувати на Буковині й в Чернівцях, проте перед цим у його житті відбудуться ще деякі важливі події.

(На сцену виходить молодий хлопець у вишитій сорочці, подібний до фотографії І.Я. Франка в молодості. На фоні однієї з кращих ліричних мелодій Б.Янівського на слова І. Франка "Червона калино, чого в лузі гнешся?" звучить його голос).

Перебуваючи у Станіславі й Косові, де І. Франко збирає історичні матеріали для своїх книг і статей, у 1883 р. він познайомився з вродливою й освіченою дівчиною Юзефою Дзвонковською. Вже через 2 місяці знайомства Франко надіслав матері дівчини листа з пропозицією шлюбу. Проте відповідь її була недвозначною: "Саме становище моєї доньки противиться цьому".

Читець: Відмову, поєднану з приниженням, перенести вдвічі важче, особливо коли на неї не сподіваєшся. Останньою краплею стала відмова самої панночки. Бо для закоханого поета не мало жодного значення те, що дівчина хворіє на сухоти і переконана, що сімейне життя не для неї. Та що важило більше за його скривджену гордість?

Читець:

Як ти могла сказати се так рівно,
Спокійно, твердо? Як не задрожав
Твій голос в горлі, серце в твоїй груді
Биттям тривожним не зглушило ті
Слова страшні: "Не надійся нічого!"

(І. Франко "Зів'яле листя")

Ведучий: Крім пристрасних поезій, які надруковані у збірнику "Зів'яле листя", від Франка збереглося багато листів, написаних як до Ольги Рошкевич, так і до Юзефи Дзвонковської. Вивчаючи архів І. Франка, впорядкував ці листи літературознавець Михайло Возняк, дослідницькі матеріали якого друкувала газета "Культура і життя" протягом березня-квітня 2006 року.

Ведуча: Взаємопоєднання особистих і суспільних стосунків знайдуть відображення у творах І. Франка "Маніпулянтка", "Лель і Полель", "Перехресні стежки", "Украдене щастя", де ви впізнаєте образи Ольги і Юзефи.

Про незабутні враження від особистих переживань письменника напишуть пізніше: Роман Горак у романі-есе "Задля празника", повісті-есе "Тричі мені являлася любов", статті "Загадка портрета невідомої" (Культура і життя, 7.XII.05), Ярослав Ярош у статті "Червоні маки в русому волоссі, або Друга Франкова зоря" (Літ. Україна, 26 листопада 1987 р.).

Щиро й відверто напише свої спогади син Франка Тарас у своїй книзі "Про батька" та багато інших авторів.

(На сцену з розгорнутим листом у руці виходить хлопець, одягнутий як І. Франко у молоді роки. Читає)

Звернемось знову до листа, написаного А. Кримському: “Фатальним для мене було те, що вже листуючись з теперішньою моєю жінкою, я здалека пізнав одну панночку-польку й закохався у неї. От ся любов перемучила мене…”

(Звучить пісня-романс А. Кос-Анатольського, написана на поезію І. Франка “Ой ти, дівчино, з горіха зерня”. Пісня була вперше виконана народним артистом Д. Гнатюком на ювілейному вечорі І. Франка у 1956 р. під час святкування 100-річчя від дня народження)

Ведучий: Проте доля приготувала І. Франкові іншу подругу його страдницького життя. В 1885 р. в Києві він познайомився з Ольгою Хоружинською. Це була весела, освічена з демократичними поглядами дівчина, яка вийшла заміж за Франка з великої любові. Одружившись і відгулявши велике весілля у Києві (адже друзів вони мали багато), молоді приїхали жити до Львова.

Ведуча: Велику славу принесла І. Франку збірка “З вершин і низин”, видана у 1887 р. Але нестабільні заробітки заради проживання сім’ї зв’язували по руках і ногах. Одне за одним народжувались діти. Йому хотілося хорошої й стабільної роботи, яка забезпечувала б елементарний достаток і давала змогу застосувати свої знання і талант. Письменник усерйоз думає про наукову кар’єру.

Читець І: За велінням життя і долі перед І. Франком знову простягнулися буковинські дороги. В 1890-1891 навчальному році він поступає на останній курс філософського факультету Чернівецького університету. Як відомо, у Львові Франка не допустили не лише до захисту докторської дисертації, але й не дозволили закінчити останній VIII-й семестр.

У Чернівцях він складає останні іспити й працює над дисертацією про Івана Вишенського, яку думав захистити у Львові. Але по запрошенню відомого професора-славіста В. Ягича їде до Відня. У Відні І. Франко блискуче складає іспити, пише працю “Варлаам і Йосааф. Старохристиянський духовний роман” і захищає цю роботу як дисертацію.

Читець ІІ: У 1893 р. І.Я. Франку було офіційно присвоєно вчений ступінь доктора філософії. Проте намісник цісаря у Галичині К. Бадені своїм офіційним листом до Віденського міністерства віросповідань і освіти закрив шлях І. Франку до викладання у Львівському університеті. В листі, датованому 1895 р., були згадані факти з поліцейського досьє про громадсько-політичну діяльність І. Франка і висловлюється особисте рішення: “Я дуже сумніваюся в тому, чи д-ру Франкові можна доручати лекції в університеті, навіть при його блискучих здібностях і красномовстві. Цим самим йому б дали можливість заманювати університетську молодь в радикальний або соціал-демократичний табір.

Тому я не можу не просити… відхилити прохання професорів філософського факультету…”

Читець І: Для письменника це був жорстокий удар, проте не останній. Ще три рази – 1895, 1897, 1898 роках він бере участь у виборах до австрійського парламенту від Галичини, але влада зробила все можливе, щоб не допустити його перемоги на виборах. Найжахливішими були вибори 1897 р., які Франко назвав “кривавими баденівськими”. Тоді поліція вбила 10, поранила 30 і заарештувала близько півтисячі людей.

Жорстока ідейна боротьба точилась також і між літераторами в пресі, в результаті чого І. Франко часто залишався без роботи. Дішло до того, що на будинку, де жила сім’я Франка, з’явився напис “Геть Франка!”, а пізніше в нього навіть стріляли.

Ведучий: Будучи студентом Чернівецького університету, І. Франко глибше знайомиться з життям і діяльністю літературно-громадських кіл Буковини. Він вивчає творчість Ю. Федьковича, цікавиться альманахами й календарями, виданими у Чернівцях.

Дуже цікавим є той факт, що на сторінках газети “Буковина” друкувався літературно-критичний нарис І.Я. Франка під назвою “Русько-українська література”, який вміщував огляд української літератури за 100 літ (1798 – 1898 рр.).

У цій роботі І. Франко серед кращих українських представників називає ім’я Ю. Федьковича та “високоталановиту репрезентантку в особі буковинки Ольги Кобилянської”. Не ідеалізуючи творчості О. Кобилянської, Франко називав її твори “виблискуючими алмазами художньої літератури”.

Ведуча: Про перебування І. Франка у Чернівцях, його навчання в Чернівецькому університету та зв’язки з літераторами краю послухаймо розповіді викладачів-літературознавців і науковців Чернівецького національного університету.

(До виступів бажано запросити: Бунчука Б.І. – декана філологічного факультету, доктора філологічних наук; Мельничука Б.І. – професора, доктора філологічних наук; Рихла П.В. – доцента кафедри філологічного факультету, кандидата філологічних наук; Кожолянка Г.К.. - голову Чернівецької обласної організації Всеукраїнського товариства “Просвіта”; Михайловського В.М. – головного редактора обласної громадсько-політичної газети “Буковина” та інших осіб. У більш віддалені від обласного центру бібліотеки – районні та сільські – до участі в заході слід залучити викладачів місцевих учбових закладів, письменників, поетів, журналістів краю, які художнім словом і талантом внесли свою частку праці і доклали великих зусиль для того, щоб Франкове слово на Буковині ніколи не завмирало).

Ведучий: Шостого травня 1913 р. І.Я. Франко відвідав Чернівці востаннє, коли розпочалось відзначення 40-річчя його літературної діяльності. З вокзалу

через усе місто зустрічаючі проводжали Каменяра до будинку на вулиці Новий Світ (тепер вул. Шевченка, № 55), в якому зупинявся поет.

У Народному домі І. Франко з великим успіхом читав свою поему “Мойсей”, написану і надруковану ще у 1905 р. Восьмого травня відвідав письменницю Ольгу Кобилянську, а наступного дня поїхав з Чернівців.

Ведуча: Прекрасним доказом любові народу до І. Франка свідчить святкування ще за життя поета 25-річчя і 40-річчя літературної і громадської діяльності.

На ювілеї вдячний І. Франко сказав: “Як син українського селянина, вигодуваний чорним селянським хлібом, працею твердих селянських рук, почуваю обов’язок панщиною всього життя відробити ті шеляги, які видала селянська рука на те, щоб я міг видряпатись на висоту, де видно світло, де пахне воля, де ясніють вселюдські ідеали. І коли що полегшує мені нести це ярмо, так це те, що бачу, як руський народ, хоч він гноблений, затемнюваний і деморалізований довгі роки, все-таки поволі підноситься, відчуває в щораз ширших масах жадобу світла, правди та справедливості і до них шукає шляхів.

Отже, варто працювати для цього народу і ніяка праця не піде на марне”.

До заключної частини літературно-мистецького вечора рекомендуємо включити ***виступ одного із акторів*** Чернівецького обласного музично-драматичного театру (або місцевого аматорського театру), який прочитає пролог з лебединої пісні-поеми “Мойсей” І.Я. Франка, яка стала пророцтвом і заповітом поета українському народу.

(*Звучить симфонічна поема “Мойсей”, створена композитором С. Людкевичем за останньою главою однойменної поеми І.Я. Франка*).

ІВАН ФРАНКО - СПІВЕЦЬ НАРОДНОЇ ДУШІ

(фольклор та народна пісня у творчій спадщині І.Франка)

"Фольклор - це саме життя".
М.Лисенко

Однією з пристрастей поета було збирання перлів народної творчості, які принесли йому велике визнання.

Ще живучи в Нагуєвичах 1881-1882 рр., поет пильно вслухався в слова на пісню з "простих уст" народу, записуючи та збираючи різні матеріали: казки, пісні, приповідки, образові речення, порівняння, прокляття, заклинання, мудрування, поодинокі слова. Навчаючись у гімназії він старанно розшукував і записував народні перли від ремісників Дрогобича, селян Нагуєвичів, куди приїжджав на

канікули, щоб косити сіно, жати жито, читати косарям і женцям у полудневу перерву Шевченкового "Кобзаря" і милуватись рідними краєвидами, за якими тужив нвдмірно.

Одне з найважливіших місць у повсякденному житті людей посіла народна пісенна лірика. В ній оспівано рідну природу, розмаїття почуттів людини, радість, зустрічі закоханих і смуток розставання.

Де знайти душевний спокій? Поет звертається за допомогою до матері-землі. У вірші "Земле моя, всеплодющая мати" її вірний син просить великої теплоти, що очищає почуття і викликає "до людей" безграничную, чисту любов. Це діаманти першої величини, що сяє в центрі поетичної корони Франка.

Митець співає "Осанна" рідній землі і творцеві всього на землі.

Із найкращих пейзажних малюнків - "Тихесенько річка котить хвилі чисті":

Тихесенько зорі моргають іскристі…
Зірниці промінь, мов дитя хлюпочесь,
В хрустальних водах: голі і безлисті
Нависли лози - їм заснути хочесь, -

в якому автор змальовує чарівну країну мрій і щастя, до якого так прагне людина.

Фольклорну основу має і малюнок оспіваної весни у вірші "Гріє сонечко". У ньому описано світлий пейзаж чарівної української природи. Це й перше проміння ласкавого сонечка, і мила слухові поета неповторна симфонія українського поля з солістами-жайворонятами і кришталева синь безкрайніх небес!

І.Франко вивчав і знав традиції, звичаї й обряди, пісні свого краю. "Ця пісня в’яже нас з тисячоліттям. Так співали ще за Київської Русі. Так передавалось з покоління в покоління, аж до нас…" Ці гучні слова вливались в душу письменника то болем, то світлим сонцем за долю свого знедоленого народу.

Народна поезія, народна творчість, народна пісня завжди були джерелом творчості Франка, він знав безліч народних пісень.

У народній пам’яті серед стародавніх зразків фольклору найбільш збереглося пісень календарно-обрядового плану (веснянки, купальські, петрівчані, обжинкові, колядки, щедрівки, весільні, народні плачі й голосіння). Це пов’язується з тим, що вони були тісно пов’язані з повсякденним життям народу, з його віруванням, звичаями, які глибоко ввійшли в побут.

Характеризуючи доробок весняного циклу “Веснянки”, який по своїй формі є чудесним сплавом фольклору і неповторного поетичного обдарування, можна сказати, що наскрізний образ циклу - алегоричний образ чарівниці-весни, що від неї тануть сніги, надає життю всьому живому, вселяє в людей бажання жити. Провідну суть більшості веснянок становить контраст та багатства і краси природи та нестерпного життя більшості народу. Ось таким пісенним ліризмом сповнені рядки:

Веснянії пісні,
Веснянії сни,
Чом так безутішні,
Безвідродні ви?

Поява збірки І.Франка “Зів’яле листя” зацікавила музичних інтерпретаторів нації. Вони розмаїті за змістом, поетичними настроями, сповнені високого емоційного напруження, ліричної наснаги, виключно “музичні” за характером образного висловлювання.

Оцінюючи Франкову збірку “Зів’яле листя”, що за визначенням самого поета є циклом “ліричних пісень”, М.Коцюбинський писав: “Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою чувства і розуміння людської душі, що читаючи їх, не знаєш, кому оддати перевагу: чи поетові боротьби, чи поетові – лірикові, співцеві кохання і настроїв”. “Взагалі Франко – лірик високої проби і його ліричні вірші просяться часто в музику” (М.Коцюбинський. Твори: В 4-х т. – К.: Дніпро, 1979. – Т. 3. – С. 267-269).

Пісні літературного походження дуже полюбилися народові, а відтак офольклоризувалися. Однією із них, яка вирізняється сердечністю і теплотою, написана в 1896 р. у збірці “Зів’яле листя”, яку сам автор називав циклом “ліричних пісень”, є пісня “Ой ти, дівчино, з горіха зерня”.

Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє серденько – колюче терня?
Чом твої устонька – тиха молитва,
А твоє слово, остре, як бритва?

Пісня побутувала в різних регіонах України: у Галичині, Гуцульщині, на Закарпатті й Буковині, але поезія Франка не зазнала в народному побуті жодних змін. Мелодія мала деякі зміни, хоча всюди твір виконувався протяжно, в повільному темпі, з дуже виразним акцентуванням на кожному слові.

Уся велич і вся складність почуттів поета оспівується у цьому творі, суть якого є в строфі:

Ой ти дівчино, ясная зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!

І ось відомий український композитор А.Кос-Анатольський взявши за основу народні мелодійні варіанти, створив прекрасну, ніжну, ліричну, широко відому в усьому світі пісню, яка є золотим фондом українського вокального мистецтва. Оспіваний образ червоної калини – символу краси і благородства, всього світлого і сонячного, життєлюбства і самопожертви в творі “Червона калино, чого в лузі гнешся?” Б.Янівського, увійшов в число найкращих пісень.

У ній тісно пов’язано глибокий зв’язок з фольклором як поетичного тексту, так і його музичної інтерпретації.

Не жаль мені цвіту, не страшно і грому,
Не страшно і грому,
І світло люблю я, купаюся в ньому.
Купаюся в ньому.

Але через життєві негаразди, така сонячна і смілива натура, символ моральної краси, гине, через дуба, який “отінив, як хмари”, а калина дубові не пара.

Не можна не згадати один із найулюбленіших творів І.Франка пісню “Пливе качур по Дунаю”, яка відома ще з дитинства, записана з голосу І.Франка Миколою Лисенком. Мелодична лінія тісно переплітається з текстом, в якому відтворюються всі ті пориви і почуття людсьої душі: то глибоким пристрастним стражданням, то протяжним, тужливим зітханням…

Пливе качур по Дунаю –
Пливе качур по Дунаю –
Дай ми, боже, що думаю!
Дай ми, боже, що думаю!

Першим відкрив талант Івана Франка-пісняра Микола Лисенко, його вразили музикальність та велика відданість поета народній пісні. Завдяки своєму природному музичному хисту, феноменальним здібностям, він запам’ятовував мелодичні мотиви точніше, ніж записував би їх нотами. Ці риси особистості письменника надовго запам’яталися композиторові.

М.Лисенко записав від Франка понад 20 пісень. Пісні “Про Довбуша” (у двох варіантах), “Ой там за горою, та за крем’яною”, “Пливе качур по Дунаю”, “Жалі мої, жалі, великі, немалі”, “Бескиде зелений, у ряди саджений” вміщені у збірнику “Українські народні пісні” (1886 р.). Всі ці наспіви характерні своїм інтонаційним складом, вражають щедрою народною мелодичністю, наспівністю.

Скільки душевної затаємної стриманості закладено в пісні про героя Карпатських гір, легендарного опришка Олексу Довбуша.

І.Франко був переповнений піснями – народними і власними, жив ними, вони були його єством, любов’ю, турботою, багатством і зброєю. Він знав безліч народних пісень. Хоч і не володів нотною грамотою, проте відзначався вродженим мистецьким чуттям і тонким художнім смаком, що давало йому змогу розбиратися не лише в простеньких народнопісенних мелодіях, а й у складніших музичних творах. Чудова пам’ять і гарний, приємний баритоновий голос виробили в ньому органічну потребу співу.

Репертуар І. Франка цікавив багатьох дослідників. Пісні з його голосу записували М.Лисенко, К.Квітка, Ф.Колесса, Б.Лятошинський, Я.Степовий Д.Січинський, Я.Лопатинський, С.Людкевич, В.Барвінський та ін.

К.Квітка записав від І.Франка 32 наспіви, з яких 27 опублікував у збірнику “Українські народні мелодії”, надрукованому 1922 р. в “Етнографічному збірнику”.

З великої наукової спадщини І.Франка постійну увагу дослідників привертали його численні розвідки про фольклор. На цю сторону різнобічного обдарування звернув увагу відомий український вчений-фольклорист, академік Філарет Михайлович Калесса, який зафіксував їх у своїй праці “Улюблені народні пісні І. Франка”, що вийшла друком у 1946 р.

Книга Ф.Колесси становить цілий пізнавальний матеріал (для розуміння) фольклорних інтересів видатного народного поета. Жанровий діапазон записів охоплює мелодії найрізноманітніших типів: від епічних балад до задушевної лірики і жартівливих коломийок. Пісенні записи з голосу засвідчують про те, що Франко знав і пам’ятав протягом усього свого життя безліч пісень

Крім уже згаданих композиторів, до невичерпного джерела творчості І.Франка звертались і композитори різних поколінь: М.Дремлюга, К.Данькевич, І.Карабиць, Г.Гембера, М.Скорик, Г.Майборода, Ю.Мейтус, А.Кос-Анатольський, Б.Янівський та ін.

Із Франкової спадщини пропонуємо для виконання ряд творчих надбань вокально-хорових творів, солоспівів, написаних українськими композиторами різних життєвих епох:

“Місяцю-князю” – муз. М.Лисенка, В.Барвінського
“Розвійтеся з вітром” – муз. Я.Степового, М.Лисенка
“Пісне моя” – муз. Д.Січинського
“Як почуєш вночі” – муз. Д.Січинського, Я.Степового, Б.Лятошинського
“Безмежнеє поле” – муз. М.Лисенка
“Оце тая стежечка” – муз. В.Верховинця
“Ой ти, дівчино, з горіха зерня” – муз. А.Кос-Анатольського
“Привіт тобі, мій друже вірний гаю” – муз. Ю.Мейтуса
“Твої очі, як море” – муз. Б.Лятошинського, Ф.Надененка, Ю.Мейтуса, Г.Гембери
“Чого являєшся мені” – муз. Б.Лятошинського, К.Данькевича, Ф.Надененка

“У долині село лежить” – муз. К.Стеценка, Я.Степового, С.Людкевича
“Ой там за горою, та й за крем’яною” – муз. М.Лисенка
“Червона калино, чого в лузі гнешся” – муз. Б.Янівського

Великих митців Буковини Ю.Федьковича, С.Воробкевича теж єднала дружба з І.Я.Франком. Серцем відчували думки одне одного, міцна нитка взаєморозуміння єднала їх в творчості.

Великий досвід збирача народних перлин свідчить про те, що народно-пісенна мудрість поета стала невід’ємною частиною духовного життя народу.

Народна пісня для поета була джерелом натхнення і розради, він виливав у них найпотаємніші почуття у дні журби і горя. Саме ті пісні з великого моря народної творчості принесли велику славу Франку, як людині, митцю, вченому і залишуться на довгі віки.

ЛІТЕРАТУРА:

Основні видання творів

ФРАНКО І.Я. Зібрання творів: У 50 т. - К.: Наук. думка, 1976-1986. - Т. 1-50.

ФРАНКО І.Я. Твори в 20 т. - К.: Держлітвидав, 1950-1956. - Т. 1-20.

ФРАНКО І. Вибрані твори. У 3-х т. - К.: Дніпро, 1973. - Т. 1-3.

ФРАНКО І. Мозаїка. Із творів, що не ввійшли до Зібрання творів у 50 т. - Львів: Каменяр, 2002. - 432 с.

Література про життя і творчість

ІВАН Франко. Історія моєї хороби // Дзвін. - 2006. - № 5-6. - С. 146-147

***

ІВАН Франко у спогадах сучасників / Упоряд. та приміт. О.І. Дея. - Львів: Каменяр, 1972. - Кн. 2. - 336 с.

ПУСТОВА Ф.Д. Іван Франко - теоретик літератури. - К. - Донецьк: Вища шк., 1976. - 144 с.

***

ФРАНКОЗНАВЧІ студії: Зб. наук. праць / Ред. кол.: Є.Пшеничний, А. Войтюк, В. Винницький та ін. - Дрогобич: Вимір, 2001. - Вип. 1. - 256 с.

ФРАНКОЗНАВЧІ студії: Зб. наук. праць / Ред. кол.: Є.Пшеничний, А. Войтюк, В. Винницький та ін. - Дрогобич: Вимір, 2002. - Вип. 2. - 412 с.

***

ВЕРГЕЛІС О. Код Франка: [Іван Якович Франко] // Дзеркало тижня. - 2006. - 20 трав. - № 19. - С. 17

ГОРАК Р. Удар: [До 150-річчя від дня народження І. Франка] // Дзвін. - 2006. - № 5-6. - С. 133-145

ГРУШЕВСЬКИЙ М. Апостолові праці: [Про І. Франка] // Нар. творчість та етнографія. - 2001. - № 5-6. - С. 57-74

ЗЛУПКО С. Кому і чим завинив Іван Франко // Урок української. - 2006. - № 5-6. - С. 5-6

ІВАН Франко: "Правда против сили!" // Слово Просвіти. - 2006. - 14 черв. (ч.22). - С. 6-7

ЛИТВИН М., Науменко К. Спомин про Каменяра: [90-річчя з дня смерті І. Франка] // Час. - 2006. - 25 трав. (№ 21). - С. 14

ПАВЛІВ В. Франко і пігмеї: [До 150-річчя від дня народження] // Літ. Україна. - 2006. - 22 черв. (№ 23). - С. 4

ПІДОПРИГОРА Б. "Чи вірна наша, чи хибна дорога?": [До 145-річчя від дня народж. та 85-річчя з дня смерті І. Франка] // Голос краю. - 2001. - 25 трав. (№ 22). - С. 4; 8 черв. (№ 24). - С. 4; 15 черв. (№ 25). - С. 4; 22 черв. (№ 26). - С. 4

ПОГРЕБЕННИК Ф. Остання подорож Франка // Жовтень. - 1987. - № 8. - С. 81-84

РАДЗИКЕВИЧ В. Світоч національно-культурного відродження України: [Про І. Франка] // Нар. творчість та етнографія. - 2001. - № 5-6. - С. 31-39

САЛИГА Т. Іван Франко - Каменяр!: [Про укр. письменника. Біографія] // Літ. Україна. - 2006. - 25 трав. (№ 19). - С. 7; 1 черв. (№ 20). - С. 7; 8 черв. (№ 21). - С. 7

САПЕЛЯК С. Наш Мойсей: [Про укр. письменника Івана Франка] // Літ. Україна. - 2006. - 1 черв. (№ 20). - С. 7

***

БЕЛЯЄВ Е. Спадкоємці і послідовники Каменяра: [Правнук І. Франка Петро Галущак] // Укр. газета. - 2006. - 21-27 черв. (№ 25). - С. 10, 19

ФРАНКО О., Франко А. Андрій Іванович Франко - український етнограф, фольклорист, перекладач: [Старший син Івана Франка] // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Зб. наук. праць. - Чернівці, 2005. - Т. 2 (20). - С. 76-84. - Бібліогр.: 10 назв.

***

ЛОГВИНЕНКО О. Нова доба нового прагне слова: [Про творчість І. Франка] // Літ. Україна. - 2006. - 29 черв. (№ 24). - С. 2

ПАВЛИЧКО Д. Заповідь пророка: [Іван Франко "Мойсей"] // Літ. Україна. - 2006. - 11 трав. (№ 17). - С. 7

ТКАЧУК М. Концепт життя і смерті в семіосфері "третього жмутку" збірки "Зів'яле листя" Івана Франка // Біблія і культура: Зб. наук. статей. Вип. 7 / За ред. А.С. Нямця. - Чернівці, 2005. - С. 160-169

***

ЗДОРОВЕГА В. Іван Франко і українська публіцистика // Дзеркало тижня. - 2006. - 10 черв. (№ 22). - С. 12

ФРАНКО З. Михайло Грушевський та Іван Франко: [До 150-річчя від дня народж. Івана Франка] // Культура і життя. - 2006. - 21 черв. (№ 25). - С. 2

ЯРЕМЧУК І. Доторк сойчиного крила: [Франкова присутність у художній прозі Галини Тарасюк] // Літ. Україна. - 2006. - 29 черв. (№ 118). - С. 6

***

БУНЧУК О.Б. І.Я. Франко про правове становище селянства Галичини (друга половина XIX ст.) // Право в системі соціальних норм: історико-юридичні аспекти: Матер. XIII іст.-прав. конф. 20-22 трав. 2005, м. Чернівці. - Чернівці, 2005.- С. 326-330

КУЛЬЧИЦЬКИЙ В., Бойко І. Іван Франко про Австрійську Конституцію 1867 року // Право України. - 2006. - № 5. - С. 153-156

НЕВРЛИЙ М. Іван Франко й державність: [Формування і становлення світогляду І. Франка] // Літ. Україна. - 2006. - 15 черв. (№ 22). - С. 1, 7

***

ЛИСТИ Людмили Драгоманової до Івана Франка: [Епістолярна спадщина] // Дзвін. - 2006. - № 5-6. - С. 148-156

СПАЛАХИ чулого серця: [Листи Івана Франка] // Літ. Україна. - 2006. - 1 черв. (№ 20). - С. 7

***

НАЗАРЧУК Д. "Я син народу, що вгору йде": [Відбулася наук.-практ. конф. до 150-річчя І.Франка в Івано-Франківську] // Голос України. - 2006. - 1 лип. (№ 119). - С. 1

І. Франко і Буковина

ІВАН Франко і Буковина // Богайчук М.А., Дуб Р.Й. Письменники Буковини: Посіб. для уч. 5-11 кл. та вчит. укр. літ. - Чернівці, 1998. - С. 202-203

КОЖОЛЯНКО Г. Іван Франко і Буковина // Іван Франко і світова культура: Мат. міжнар. симпозіуму ЮНЕСКО, Львів, 11-15 верес. 1986 р. - К., 1990. - Кн. 1. - С. 487-488

ЛЕСИН В., Романець О. На зеленій Буковині: [Про перебування Франка] // Жовтень. - 1965. - № 2. - С. 49-51; № 3. - С. 152-153

МЕЛЬНИЧУК Б. Іван Франко і Буковина // Франкознавчі студії: Зб. наук. праць / Є. Пшеничний, А. Войтюк, В. Винницький та ін. - Дрогобич, 2002. - Вип. 2. - С. 268-276

МІНТЕНКО М. Великий Каменяр на Буковині: [До 120-річчя від дня народження І.Я. Франка] // Рад. село. - 1976. - 26 серп.

І. Франко і письменники Буковини

ВАСИЛАШКО І. Мої зустрічі з І.Я. Франком // Радянська Буковина: Альманах. - Чернівці, 1956. - С. 73-74

ІВАСЮК М. Роль І. Франка в творчій діяльності С. Яричевського // Укр. літературознавство. - 1976. - Вип. 26. - С. 30-34

КОБИЛЯНСЬКА О. Пророцтво: [Спогади про приїзд І. Франка на Буковину в 1913 р.] // Кобилянська О. Вибрані твори в 3-х томах. - К., 1952. - Т. 3. - С. 340-341

КОРЖУПОВА А. Іван Франко - дослідник, видавець і редактор поезій Юрія Федьковича // Наукові записи Чернівецького держ. ун-ту. - Т. 20: Серія "Філол. науки". - 1956. - Вип. 3. - С. 23-44

КОРЖУПОВА А. Іван Франко та Ольга Кобилянська // Радянська Буковина: Альманах. - Чернівці, 1956. - С. 43-51

КОРЖУПОВА А. Сидір Воробкевич в оцінці Івана Франка // Великому Каменяреві. - Вінниця, 1966. - С. 43-46

КРІЛЬ Й. До питання про зв’язки і листування І. Франка та О. Маковея // Дослідження творчості Івана Франка. - К., 1959. - Вип. 2. - С. 150-163

МАЗУРКЕВИЧ О.Р. Іван Франко - дослідження творчості Федьковича // Слово про Великого Каменяра. - К., 1956. - Т. 2. - С. 361-419

МАРФІЄВИЧ М. Дві зустрічі з Великим Каменярем: [Спогади] // Рад. Буковина. - 1963. - 29 верес.

ПАЧОВСЬКИЙ Т. Лист І. Франка про творчість О. Кобилянської // Іван Франко: Ст. і матеріали. - Львів, 1963. - Зб. 10. - С. 157-163

ПОГРЕБЕННИК Ф. Листи Осипа Маковея до Івана Франка // Рад. літературознавство. - 1958. - № 2. - С. 120-127

[ПРО Д. Харов’юка] // Франко І. Твори в 20 т. - К., 1955. - Т.XVI. - С. 341

***

ВАСИЛАШКО І. Іван Франко в Чернівцях // Спогади про Івана Франка. - К., 1981. - С. 345-352

[ГОРЕЛЬЄФ І. Франка з’явився біля входу у перший корпус ЧДУ] // Буковина. - 1995. - 20 трав.; Буковин. віче. - 1995. - 20 трав.; Чернівці. - 1995. - 19 трав. (№ 21). - С. 3; Унів. вісник. - 1995. - черв. (№ 6).

ФРЕЛІХ В. Слідами одного пошуку: [Фотографії І. Франка з студентами Чернів. ун-ту] // Рад. Буковина. - 1986. - 27 серп.

ЯНКОВСЬКИЙ Г. Коли Франко був у Чернівцях востаннє // Час 2000. - 2001. - 27 квіт. (ч. 17). - С. 11

***

ГРИШИН-ГРИЩУК І. Пам’ятні місця: [Перебування І. Франка у Вижниці] // Літ. Україна. - 1966. - 7 жовт.

ДЕМ’ЯН Г. Моя стріча з Іваном Франком: [Кіцман. р-н] // Рад. життя. - 1981. - 4 лип.

КУЗИК Я. Іван Франко в Берегометі: [Вижн. р-ну] // Вижн. обрії. - 1996. - 21 верес.

ФРАНКОВІ нащадки у Глибокій: [Брати з Калуша М. та І. Білинські навчалися у ПТУ, їх прадід Онуфрій був рідним братом письменника] // Мол. буковинець. - 1999. - 26 листоп. - 2 груд. (№ 48). - С. 3

***

ІВАН Франко в художній літературі та мистецтві: Короткий бібліогр. покажчик. - Чернівці, 1981. - 71 с.

ЗМІСТ

Богдан Мельничук. Великий Каменяр у взаєминах з краєм Буковинського Соловія…….....….3

Вивчення та популяризація творчої спадщини Івана Франка…….....…...……10

Книжково-ілюстративна експозиція “Слово, що розбило камінь" (до 150-річчя від дня народження Івана Франка (1856 – 2006))……...11

Конференція “Іван Франко і Буковина”……...11

Сценарій літературознавчого вечора-діалогу “Співець боротьби, краси і праці”……..13

Іван Франко - співець народної душі (фольклор та народна пісня у творчій спадщині І.Франка)……..…….22

Вокально-хорові твори, солоспіви……..……...25

Література……..27

ВІДДРУКОВАНО НА ОБЛАДНАННІ
Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка
58000, м. Чернівці, вул. О.Кобилянської, 47, тел.: 52-62-05.
Наклад 32.
2006 р.